

27 Aralık 2006 Çarşamba

Samsun Milletvekili Ahmet Yeni'nin; 15/11/2000 Tarihli ve 4603 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi ve Türkiye Emlak Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/901) (S. Sayısı: 1278)^(X)

BAŞKAN – Komisyon ve Hükûmet yerinde.

1278 sıra sayıyla Komisyon Raporu bastırılıp, dağıtılmıştır.

Şimdi, teklifin tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Trabzon Milletvekili Sayın Akif Hamzaçebi.

Buyurun Sayın Hamzaçebi. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1278 sıra sayılı kanun teklifine ilişkin olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini ifade etmek üzere söz aldım. Sözlerime başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ayrıca, yaklaşan Kurban Bayramı ve yeni yıl nedeniyle siz sayın milletvekillerinin ve tüm vatandaşlarımızın bayramını ve yeni yılını kutluyorum, herkesin sağlık ve huzur dolu bir bayram ve yeni yıl geçirmesini diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüştüğümüz kanun teklifi 2002 yılında çıkarılmış olan 4603 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Emlak Bankasının özelleştirilmesini amaçlayan bir kanunda değişiklik yapılmasını düzenliyor.

2002 yılında çıkmış olan ve kamu bankalarının yeniden yapılandırılarak özelleştirilmesini amaçlayan bu kanun, bu konuda Hükûmete iki yıllık bir süre vermişti. Süre 25 Ocak 2000 tarihinde başladı. İki yıllık süre sona erdikten sonra, şimdiki Hükûmetimiz döneminde bu süre beş yıla çıkarıldı ve beş yıllık süre de 25/11/2005 tarihinde sona erdi.

Bakanlar Kurulunun bu süreyi yarısına kadar uzatma yetkisi bulunmaktadır. Ancak, Bakanlar Kurulu da bu konuda bir uzatma kararı almış değil. Yani, kamu bankalarının özelleştirilmesinde kanunun hükûmete vermiş olduğu süre 25 Kasım 2005 tarihinde sona ermiştir. Bu süre uzatımını da, mevcut AKP Hükûmeti yasayla yapmıştır. Ama, yasanın vermiş olduğu süre bitmiş olmasına rağmen, Bakanlar Kurul da süre uzatımı yönünde herhangi bir karar almamış olmamasına rağmen, sanki süre bitmemiş gibi, Hükûmet, kamu bankalarının, özellikle de Halkbankın özelleştirilmesi işlemlerine devam etmiştir. İşte, bu işlemlerin, Danıştay tarafından, “kanunda öngörülen sürenin bitmiş olması” gerekçesine dayanılarak iptal edilmesi üzerine, bu teklif ilgili milletvekili arkadaşımız tarafından hazırlanmış, yasama organına gelmiş ve bugün de Genel Kurulda görüşmesine geçmiş bulunuyoruz.

Aslında, doğru olan, bu teklifi, teklif olarak değil, hükûmetin bir tasarı olarak buraya getirmesiydi. Ancak, ilginç olan nokta, kanunun vermiş olduğu süre bitmiş olmasına rağmen,

^(X) 1278 S. Sayılı Basmayazı tutanağına eklidir.

sanki süre bitmemiş gibi, Hükûmetin, kanunu bir kenara bırakarak özelleştirme işlemine devam etmesidir. Bunu, hukuk devleti açısından çok ilginç bir örnek olarak sizlerin ve vatandaşlarımızın takdirine sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, bu teklifle değerlendirilmesi gereken ana konu, gerçekte, Hükûmetin özelleştirme politikası ve özelde de banka sistemindeki politikası ve bankacılık sisteminin bugünkü durumudur.

Bankacılık sistemine yoğun bir yabancı ilgisinin olduğunu görüyoruz. 2001 krizinden sonra, yabancılar Türkiye'deki bankalara olağanüstü ilgi göstermiş ve Türkiye'de, yabancı bankaların, yabancı sermayeli, daha doğrusu sermayesinde yabancı payı olan banka sayısı artmış, toplam bankacılık sisteminde de yabancıların sermayedeki payı olağanüstü ölçüde yükselmiştir. Olağanüstü ölçüde diyorum, iki yıl öncesinde yüzde 10'ların altında olan bu pay, şimdi, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında yabancıların sahip olduğu banka hisse senetleriyle birlikte yüzde 36'ya gelmiştir.

Türkiye'nin tasarruf açığı var. Tasarruflarımız kalkınmak için gerekli kaynağı bize sağlayamıyor. Bu nedenle, Türkiye'nin doğrudan yabancı yatırımlara ihtiyacı var, Türkiye'nin kaynak ihtiyacı var. Tabii ki, bu kaynağın, yetmediği takdirde yurt dışından gelmesi de son derece doğaldır değerli milletvekilleri. Bu konuda yadırganacak herhangi bir şey yok. Tam tersine, Türkiye, Türkiye'de istihdam yaratacak yabancı sermayeyi, doğrudan yabancı yatırımı özendirilecek, teşvik edecek iyi bir, uygun bir yatırım ortamını da yaratmak zorundadır. Bunda hiç tereddüt yok. Ancak, bankacılık sistemindeki yabancı yatırımını, yabancı payını biraz önce sözünü ettiğim çerçevedeki yaklaşımdan, doğrudan yabancı yatırım yaklaşımdan ayrı olarak değerlendirmenin daha uygun olduğunu düşünüyorum. Yani, yabancı sermaye gelsin, doğrudan yabancı yatırım gelsin de hangi alana gelirse gelsin yaklaşımını doğru bulmuyorum. Bunu sakıncalı buluyorum, Türkiye'nin kalkınması açısından sakıncalı buluyorum.

Nedeni şudur değerli milletvekilleri: Türkiye'deki pay yüzde 35'e geldi dedim, 35, 36'larda. Bu pay giderek yükseliyor, daha da artacak. Yarın Halkbankın özelleştirilmesiyle - muhtemelen yabancıların alacağı varsayımıyla konuşuyorum tabii ki- bu pay biraz daha yükselecek, başka özel bankaların satılmasıyla daha da yükselecek. Buna sevinmemek gerekir. Bunun üzerinde biraz ciddi şekilde durmak gerektiğini düşünüyorum.

Yabancılar neden ilgi gösteriyor? Birincisi şu: Türkiye'de kriz sonrasında banka fiyatları düştü. Ne kadar toparlanmış olsa da Türk ekonomisi, ne kadar fiyatlar yükselmiş olsa da, hâlâ, uluslararası ölçülere vurduğumuzda, Türkiye'deki bankalar, diğer ülkelerdeki, gelişmiş ülkelerdeki veya gelişmekte olan ülkelerdeki bankalarla kıyasladığımızda oldukça ucuz. Türkiye'nin pazarı, pazar genişliği, diğer ülkelerle olan ilişkisi dikkate alındığında, bunun çok daha önemli olduğu, bu ucuzluk keyfiyetinin çok daha önemli olduğu ortaya çıkacaktır. Yabancılar neden geliyor veya bizim bankalarımız -kamu bankalarını bir kenara bırakıyorum- bizim müteşebbisimizin sahip olduğu bankalardan bizim müteşebbisimiz niye çekiliyor? Bunun da üzerinde durmak gerekir. En son çıkan Bankalar Yasası'nın bu konuda rijit bazı hükümler taşıdığını unutmamalı; bankacılık yapmanın, artık, o kadar kolay bir iş olmadığını unutmamalı; örneğin, geri dönmeyen kredilerde banka yetkililerinin zimmet

suçuna kadar varabilecek bir suçlamayla karşı karşıya kaldığını unutmamalıyız. Bizim müteşebbisimizin Türkiye'deki bankalardan çekilmesinin, sahip olduğu bankaları yabancılara satmasının gerekçelerinden biri de budur.

Bizde şu an yabancı payının yüzde 35-36 düzeyinde olduğunu ifade ettim. Avrupa Birliğinde, Euro bölgesinde bu oran yüzde 16'dır, daha düşüktür. Gelişmekte olan ülke ekonomilerine baktığımızda, özellikle Avrupa'nın doğu ve güneydoğusunda olan Avrupa ülkelerine baktığımızda, onlarda bizden daha yüksek oranlar olduğunu göreceğiz değerli milletvekilleri. Ancak, genellikle yapılan, bu ülkeler ile Türkiye'nin oranını kıyaslamak suretiyle sonuca varmaktır; bunu doğru bulmuyorum. Bu bizi mutlaka doğruya götürecektir şeklindeki bir yaklaşım değildir. Biz ülkenin kendi şartlarını dikkate almak zorundayız. Küreselleşme, sermayenin önündeki engellerin kalkması, artık, sermayenin coğrafi sınırları tanımaması, çok rahat ülkeden ülkeye gidebilmesi, bu sermayeye yeni pazarlar yaratıyor, yeni pazarlar sermaye buluyor ve uygun bulduğu yerde, uygun bulduğu şirketleri, bankaları satın alıyor. Türkiye'ye gelen yabancı sermaye de, bankalarda bu şekilde, bu nedenle yoğunlaşıyor.

Peki, bankacılık sektöründe yabancı payının bu kadar artmasının ne gibi dezavantajları var? Yani, "yabancı gelmesin" derken, sadece, ulusal duygularımızı okşayalım, ulusal gururumuz nedeniyle "gelmesin" şeklindeki bir yaklaşımı ortaya koymayı doğru bulmuyorum, böyle yaklaşmamak gerekir. Konuya yine ekonomi açısından yaklaşmak istiyorum. Şu nedenle sakıncalı olabilir: Bakın, KOBİ'lerin banka sistemine olan borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir kanun tasarısını kabul ettik. 2001 krizi sonrasında da, "İstanbul Yaklaşımı" olarak isimlendirilen, yine Türkiye'deki büyük şirketlerin banka sistemine olan borçlarını yeni bir yapıya, yeni bir vadeye kavuşturan bir kanunu kabul etmiştik. Toplam 6 milyar dolarlık bir sorunlu kredi, 2002 yılında çıkan İstanbul Yaklaşımı Kanunu ile yeniden taksitlendirildi, yeniden vadelenendirildi, yeni bir yapıyla, o kredi borçları banka sistemine ödenebilir hâle getirildi.

Ancak, o yaklaşım içerisinde yer alan bankalara baktığımızda, bir tane yabancı banka olduğunu göremeyiz değerli milletvekilleri. Yani, ülkenin sorunları, ülke ekonomisinin sorunları, reel sektörün sorunları, yabancı bankalar için, Türkiye'deki yerleşiklerin veya kamunun sahip olduğu bankalar kadar önemli değildir, onların önceliğinde olmayabilir. İstanbul Yaklaşımı uygulaması bize bunu göstermiştir.

Yine, KOBİ'lerin kredilendirilmesi yabancı bankaların önceliği olmayabilir. İşte, Halkbank, bu konuda, bir kamu bankası olarak bu görevi yürütmüştür. Halkbank elden çıktıktan sonra, bunu, Hükümet diyor ki: "Ben bütçeye ödenek koyacağım, o şekilde esnafı destekleyeceğim." Diyebilirsiniz. Şüphesiz, bununla da sonuca ulaşmak mümkün tabii ki, ancak, hemen elinizde, bütçede ödenek olacak, hemen bankaya aktaracaksınız, banka bunu hemen kullanacak, açacak. Bunların o kadar çabuk, pratik sonuçlar vereceğini düşünmeyelim. Ama, onun ötesinde, KOBİ'nin kredilendirmesi yabancı bankaların önceliği olmayabilecektir.

Bizim müteahhitlik sektörümüz son derece güçlüdür, büyüktür. Müteahhitlik sektörümüzün yurt dışında almış olduğu ihaleler nedeniyle bir teminat mektubu sorunu

vardır. Yine, bu bizim bankalarımızın, belki de hazinenin öncülüğüyle, kamu bankalarının öncülüğüyle çözülebilecek, çözülebilen bir sorundur.

Bankacılık sistemindeki yabancı payının yükselmesi karşısında bu sorunun nasıl çözüleceğini ben sizlerin takdirine sunuyorum. Bu kadar kolay çözülmeyebilir. Biz, ne olursa olsun satalım, yabancılar da gelsin alsın yaklaşımı yerine, bizim müteşebbisimizin bu sektörden çıkmasını önleyecek, bu sektörde kalmasını özendircek tedbirleri uygulamaya koysak daha iyi olur diye düşünüyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi, tasarı Halkbank'ın özelleştirilmesi önündeki engeli aşılıyor, süreyi uzatıyor, Hükûmet verilen süreyle, kanunun tanımış olduğu, sona eren beş yıllık süreyi, bu teklif on yıla çıkarıyor. Hükûmet rahat nefes alacak. Hükûmetin 2007 yılı programına göre de, 2007 yılında Halkbank'ın satılması planlanıyor. 2007 yılında Halkbank'ın yanında şeker fabrikaları, elektrik dağıtım şirketleri, Milli Piyango gibi kuruluşlar özelleştirilecek. Bu özelleştirmelerden Hükûmet tam 11 milyar dolarlık bir gelir bekliyor. Halkbank'ta bunun içerisinde yanılmıyorsam dört veya beş milyar dolar bir büyüklüğe sahip, tahmin tabii ki, özelleştirme sonrasında rakamın ne olacağını bilemiyoruz.

Değerli milletvekilleri, ben bu noktada Hükûmetin özelleştirme uygulamasını çok kısaca değerlendirmek istiyorum. Özelleştirme, felsefe olarak yanlış bir felsefe değildir. Özelleştirmeden amaç, ekonomide kaynakları daha verimli kullanmaktır ve vatandaşın refahını artırmaktır. Kamu ekonomide üretim faaliyetinde bulunmazsa, ekonomideki bütün kurumlar serbest rekabet ortamı içerisinde faaliyet gösterirse, sonuçta ürünlerin, hizmetlerin fiyatları düşer, düşen fiyatlar vatandaşın gelirini artırır, vatandaş daha ucuza alır her şeyi." Anlamı budur. Ancak, Hükûmetin özelleştirmesinde bu felsefenin ikinci plana atıldığını görüyorum. Amaç, sadece ve sadece, kamu açıklarını ve cari açığı kapamak olmuştur. Yani, "Satalım, sattıktan sonra o piyasada rekabet olmuş mu, fiyatlar düşmüş mü?" bu, Hükûmetin ilgi alanında değil. Bu nedenle doğru bulmuyorum ve bakın, özelleştirme sonrasında bizim sattığımız şirketler genellikle yabancılar gitmektedir. Yani, yabancılar gelsin tabii, yabancılar özelleştirmeden şirket de alabilir. Ama, biz, doğrudan yabancı yatırımın Türkiye'ye gelip yeni yatırım yapmasını istiyoruz, istihdam yaratmasını istiyoruz.

Bakın, 2005 yılında Ekim ayı sonu itibarıyla Türkiye'ye gelen doğrudan yabancı yatırımın tutarı, toplam 15,3 milyar dolar. Bunun 2,5 milyar doları sadece gayrimenkul alımı için gelmiştir. Diğerleri, büyüklük sırasıyla şöyle: Vodofon 4,5 milyar dolar; Petrol Ofisi 1 milyar dolar; Finansbank 2,7 milyar dolar; Denizbank 2,4 milyar dolar; Mey İçki 810 milyon dolar; Lalapaşa Çimento 167 milyon dolar; Cevahir Alışveriş Merkezi 422 milyon dolar; Şekerbank 265 milyon dolar; Tekfenbank 182 milyon dolar; Adabank 29 milyon dolar. Daha çoğaltıyorum. Yani, doğrudan yabancı yatırım Türkiye'ye geliyor, ama, sadece, şirketleri satın almaya veya şirketlerin hisselerini satın almaya geliyor; istihdam yaratan, yeni sermaye, yeni yatırım yapan bir sermaye göremiyoruz.

2005 rakamı da öyle. 2005 rakamı 9,7 milyar dolar. Bunun 1,8 milyar doları gayrimenkul, diğerleri de yine belirttiğim şekilde -sayabilirim, ama, saymaya gerek yok- belli şirketlerin yabancılar tarafından satın alınması şeklinde olmuş.

Değerli arkadaşlar, Türkiye'ye, Gölcük'te yatırım yapan Ford'dan sonra istihdam yaratan yabancı yatırım gelmemiştir. Bak, Hyundai gelecekti, gelmedi, alamadık, gitti.

Şimdi amaç, Hükûmetin politikası "Özel sektör olsun, kamu sektörü olsun, elindeki varlıkları çıkarsın biz cari açığımızı kapatalım, kamu açığını kapatalım." Bu doğru değil.

Piyasaya bakalım. Piyasa ne oluyor, piyasada rekabet var mı, piyasada istihdam artıyor mu, işsizlik azalıyor mu? Bunların hiçbirinde olumlu gelişme görmüyoruz.

Bankacılık sektörünün durumuna geldiğimizde durum şu: Bankacılık sektörü, 2001 krizi sonrası olumlu düzenlemeler yapıldı tabii ki, mesafeler alındı, 2001 krizi sonrasındaki durumdan şimdi çok daha iyi bir noktaya geldi. Ama, gelmiş olduğumuz nokta bile, gelişmekte olan ülkelerle, gelişmiş ülkelerle kıyaslamıyorum, gelişmekte olan ülkelerle kıyasladığımızda bile çok düşük. Avrupa Birliğine yeni üye olan on ülkeyle kıyaslıyorum bankacılık sektörünün göstergelerini. Toplam aktifler, toplam mevduat, toplam krediler, konut kredileri, hepsinde, hepsinin büyüklüğü, gayrisafi yurt içi hasılaya oranı bunların, AB'ye yeni üye olan on ülkenin altında. Bu, çok üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Yine, Türkiye'deki reel sektörün yurt dışından kullandığı krediye gelmek istiyorum. Bu, yine bizim bankacılık sektörünün bir sorunudur. Türkiye'deki özel sektörün Ekim 2006 sonu itibarıyla yurt dışından kullandığı dövizli borç tutarı 111 milyar dolardır değerli milletvekilleri. 2002 yılı Aralık ayına kıyasla tam yüzde 149 oranında bir artış demektir bu. Bunun alt kalemlerine baktığımızda, 111 milyar doların yaklaşık 41,1 milyar doları finans kesimi tarafından kullanılmış. Finans dışı, yani özel sektör, reel sektör tarafından kullanılan kredi ise 69,8 milyar dolar. Bu 69,8 milyar dolarlık kredi kullanımı üzerinde durmak istiyorum. Neden bizim özel sektörümüz yurt dışından kredi kullanıyor?

Değerli arkadaşlar, birçok neden sayabiliriz burada, ancak önemli bir neden, Türkiye'de kredi maliyetleri yüksektir. Yani, sadece faiz değil, faizi bir kenara koyuyorum, faizin üzerine aracılık maliyetleri dediğimiz devletin kredilerden almış olduğu veya döviz işlemlerinden almış olduğu vergilerin toplamı yüksektir. Bu yükseklik nedeniyle bizim özel sektörümüz yurtdışından kredi kullanmaktadır. Kullanılan kredinin toplamı 2006 Ekim sonu itibarıyla 69,8 milyar dolardır. Peki, bizim özel sektörümüz Türkiye'deki bankalardan ne kadar kredi kullanmıştır buna bakalım: 64,3 milyar dolar. Yani, yurt dışından kullandığı krediden daha azını Türkiye'deki bankalardan kullanıyor bizim özel sektörümüz. Bu, çok önemli, bankacılık sektörünün çok önemli bir sorunudur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

M. AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Sayın Başkan, müsamahanızla toparlıyorum.

Bunun mutlaka önlenmesi, yani aracılık maliyetlerinin düşürülmesi, bizim özel sektörümüzün Türkiye'deki bankalardan kredi kullanmasının özendirilmesi gerekir, aracılık maliyetlerinin düşürülmesi gerekir.

Yine, bankacılığımızın önemli bir sorunu, reel sektör firmalarının, özellikle KOBİ'lerin kayıt dışı, yapıları gereği kayıtlı işlemleri azdır. Bu da kredi maliyetlerini ve kredi işlemlerini oldukça güçleştirmektedir. Vade uyumsuzluğu vardır. Yani, toplanan kaynakların, mevduatın vadesi üç ay dolayındadır. Toplanan üç aylık kaynaklarla uzun vadeli krediler verilmesi

oldukça güç, krediyi pahalı hale getiren bir işlemdir. Bu, yine ekonomide sağlanacak istikrarla, faizlerin düşürülmesiyle sağlanacak olan bir husustur.

Değerli milletvekilleri, bir diğer sorun da...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Konuşmanızı toparlar mısınız.

M. AKİF HAMZAÇEBİ (Devamla) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

...bankacılık kesiminin serbest sermaye miktarı fazla yüksek değildir. Demirbaş ve gayrimenkul gibi varlıklara bankalar önemli bir varlık bağlamıştır. Esasen, sermaye yetersizliği, sermaye yetersizliği nedeniyle de doğrudan yabancı yatırımlar, yabancılar Türkiye'ye gelmektedir. Bu da, yine, bankacılık sektörümüzün son derece önemli bir sorunudur.

Ben, sözlerimi burada toparlıyorum, sözlerimi bitiriyorum.

Teklif, bu sözünü ettiğim sorunların üzerinde durmuyor. Esasen, kapsamı itibariyle de üzerinde durma şansı yok. Ancak, hükûmetin bu sorunlar üzerinde durmayı bir kenara bırakarak, mutlaka ve mutlaka kamu bankalarının özelleştirilmesi, öncelikle de Halkbank'ın özelleştirilmesi konusuna böyle yaklaşmasını ve bunu bir öncelik konusu yapmasını kesinlikle doğru bulmadığımı ifade ediyorum ve tasarıya Cumhuriyet Halk Partisi olarak olumsuz oy vereceğimizi söyleyerek sözlerimi bitiriyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Hamzaçebi.